

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **Mgr. L. Z.,** zastoupeného Mgr. Pavlem Čižinským, advokátem, se sídlem Ječná 7/548, Praha 2, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 8. 2011, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2012, č. j. 1 Ad 77/2011 - 24,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 2. 2012, č. j. 1 Ad 77/2011 - 24, a rozhodnutí žalované ze dne 15. 8. 2011, č. j. X, **se zrušují** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. V řízeních o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 15. 8. 2011, č. j. X, **je** žalovaná **povinna** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 3200 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce Mgr. Pavla Čižinského, advokáta, se sídlem Ječná 7/548, Praha 2.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojí kasační stížností proti shora označenému rozsudku Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta jeho

žaloba proti rozhodnutí žalované v řízení o námitkách ze dne 19. 4. 2011, č. j. X1. O nákladech řízení bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[2] Z odůvodnění výše označeného rozhodnutí žalované v řízení o námitkách vyplývá, že stěžovatel nesouhlasil s posouzením svého zdravotního stavu v tom směru, že podle jeho názoru měl být nárok na invalidní důchod přiznán již od roku 2002, kdy došlo ke stěžovatelově první hospitalizaci na psychiatrii. Žalovaná v rozhodnutí o námitkách konstatovala, že rozhodující příčinou stěžovatelova dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je schizoafektivní porucha, smíšený typ. K námitce stěžovatele pak žalovaná uvedla, že lékař žalované uvádí, že je možné určit příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který vznikl v roce 2002. Nelze však určit tíži funkčních postižení ve vztahu k uznání existence invalidity a určení stupně invalidity. I když stěžovatel na základě výzvy předložil lékařské zprávy, které obsahují data jednotlivých hospitalizací, nejsou k dispozici zprávy a lékařské nálezy z průběžného léčení za období od 9. 12. 2002 do 20. 8. 2010. Tyto chybějící lékařské zprávy by mohly sloužit jako podklad pro vyhodnocení vývoje onemocnění, úspěšnosti léčby, frekvenci, délky a průběhu jednotlivých atak, přítomnosti psychotických příznaků, o sociální a pracovní dysfunkci a tím také mohly chybějící lékařské zprávy a nálezy sloužit pro vyhodnocení tíže funkčních postižení. Z těchto důvodů není možné posoudit zdravotní stav stěžovatele zpětně k roku 2002 a námitka byla žalovanou shledána jako nedůvodná.

[3] Městský soud si vyžádal v řízení o žalobě stěžovatele proti citovanému rozhodnutí o námitkách posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Praze (dále jen „PK MPSV Praha“). PK MPSV Praha určila datum vzniku invalidity dnem 20. 8. 2010.

[4] Městský soud konstatoval, že posudek PK MPSV Praha splňuje předpoklady úplnosti a přesvědčivosti. Datum vzniku invalidity dnem 20. 8. 2010 odůvodnila PK MPSV Praha tím, že dosažená remise byla vždy natolik kvalitní, že umožňovala stěžovateli pokračovat po určitém období léčby, ve kterém pobíral dávky v nemoci, v předchozím zaměstnání a ukončení pracovní neschopnosti vždy doporučil psychiatr. Soud s tímto hodnocením souhlasil, neboť vyplývá i ze samotného přehledu zaměstnání žalobce, který se po ukončení pracovní neschopnosti vždy na dlouhé období zapojoval do pracovního procesu. Ze všech těchto důvodů shledal soud žalobu jako nedůvodnou.

II. Kasační stížnost

[5] Proti tomuto rozsudku městského soudu brojí stěžovatel kasační stížností ze dne 11. 3. 2012 z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, dále z důvodu podle písm. b) téhož ustanovení, tedy pro vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, a z důvodu podle písm. d) citovaného

ustanovení, tedy pro nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[6] Stěžovatel uvádí, že nesprávné právní posouzení spatřuje v tom, že soud ztotožňuje pokles pracovní schopnosti na straně jedné a trvalé opuštění dosavadního povolání na straně druhé a nečiní tak rozdíl mezi invaliditou prvního stupně a invaliditou stupně vyššího. Soud konstatoval, že se stěžovatel vždy po předchozích atakách a následné hospitalizaci vrátil do práce a že ukončení pracovní neschopnosti navrhl psychiatr. Tento závěr však nedává odpověď na to, zda byl stěžovatel invalidní nebo ne. Stěžovatel uvádí, že podle jeho názoru může být projevem částečné invalidity i situace, kdy propukne nemoc, která stěžovatele na určitou dobu vyřadí ze zaměstnání, avšak následně se do zaměstnání vrátí. Pokud se tato situace opakuje několikrát nebo dokonce pravidelně, lze mít za to, že u stěžovatele částečně poklesla výdělečná schopnost, neboť po část doby evidentně není schopen vykonávat výdělečnou činnost. Návrat do zaměstnání sám o sobě neznamená, že výdělečná schopnost nepoklesla, a to zejména má-li jít o částečný pokles výdělečné činnosti. Argumentem proti poklesu schopnosti výdělečné činnosti není ani to, že ukončení pracovní neschopnosti navrhne psychiatr. Podle názoru stěžovatele se jeho dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, daný schizoafektivní poruchou, nemusí projevovat denně, pro přiznání invalidního důchodu postačí, že se tento nepříznivý zdravotní stav projeví jen jednou za několik let způsobem, který znamená pokles schopnosti výdělečné činnosti.

[7] Dále stěžovatel uvádí, že soud měl rozhodnutí žalované pro nepřezkoumatelnost zrušit, neboť se nedostatečně vypořádalo s jeho námitkami. Ke zrušení rozhodnutí žalované pro rozpor s ust. § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“) mělo podle názoru stěžovatele dojít i pokud by soud dospěl k názoru, že rozhodnutí žalované je věcně správné.

[8] Vada řízení před soudem podle názoru stěžovatele spočívá v tom, že soud vycházel z posudku PK MPSV Praha, který nesplňoval požadavek úplnosti, celistvosti a přesvědčivosti, které na tyto posudky klade judikatura Nejvyššího správního soudu. Posudek se vůbec nevěnuje datu vzniku stěžovatelovy invalidity. Této otázce jsou věnovány pouze dvě věty na konci šestistránkového posudku. Tyto věty podle názoru stěžovatele nejsou přesvědčivé a neposuzují dostatečně míru poklesu jeho schopnosti výdělečné činnosti, pouze konstatují návrat do pracovního procesu. Tato část posudku je navíc nejasná. Jsou uvedena tři kritéria, pro která byla zvolena horní hranice ohodnocení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti (45%), a to délka trvání onemocnění, charakter atak a reziduální symptomatologie. Z toho by podle názoru stěžovatele vyplývalo, že pokles jeho schopnosti soustavné výdělečné činnosti je větší, než je obvyklé. Dále v posudku je však uvedeno, že právě z těchto důvodů nelze určit dřívější datum vzniku invalidity. V tomto stěžovatel spatřuje rozpor. Pokud byl totiž např. charakter jeho atak vážnější než obvyklý, takže odůvodňoval vyšší procentní ohodnocení poklesu míry schopnosti soustavné výdělečné činnosti, není jasné, z jakého důvodu je tento vážnější charakter atak důvodem pro nepřiznání invalidity k dřívějšímu datu.

[9] Stěžovatel dále namítá, že soud vůbec nereagoval na žalobní body, konkrétně na otázku důkazního břemene a řešení žalovanou tvrzené důkazní nouze. Stěžovatel uvádí, že žalovaná své rozhodnutí opřela o neunesení důkazního břemene ze strany stěžovatele a nastalou důkazní nouzi na straně žalované. Tyto závěry žalované stěžovatel napadl v žalobě k městskému soudu. Soud se však k těmto žalobním bodům vůbec nevyjádřil a zaujal jinou pozici. Městský soud dospěl k závěru, že žádná důkazní nouze dána není, neboť je možné vzít za prokázané, že stěžovatel invalidní nebyl. Tento závěr však podle stěžovatele nic nemění na tom, že rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné, a mělo tedy být zrušeno. Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že na dokreslení zdejšímu soudu zašle lékařské zprávy, které se pokusil předložit i u městského soudu, avšak tento soud považoval další dokazování za nadbytečné.

[10] Stěžovatel je přesvědčen, že městský soud rezignoval na zkoumání, zda se nemoc stěžovatele mohla v průběhu času zhoršit a zda pokles jeho schopnosti soustavné výdělečné činnosti může být nyní horší než např. v roce 2002. Napadený rozsudek je tak zcela nepřezkoumatelný. Městský soud bez vlastní úvahy zcela přijal závěry PK MPSV Praha i v těch bodech, které nevyžadují odborné lékařské znalosti, ale pouze logickou úvahu. Soud zejména nezkoumal, zda je povaha stěžovatelova onemocnění taková, že se nemoc zhoršuje a míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se v průběhu času zvyšuje, nebo zda taková není. Pokud by totiž povaha nemoci stěžovatele byla neměnná, pak by i pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti byl stále stejné míry a rozdíly v jednotlivých obdobích by byly pouze výsledkem stěžovatelových zkušeností s nemocí, způsobu léčby nebo jiných okolností nezávislých na zdravotním stavu. V takovém případě by pak logicky nemohl být důvod nepřiznat invaliditu i zpětně. Soud odmítl jakkoliv doplňovat dokazování nad rámec závěru posudku PK MPSV Praha.

[11] Závěrem stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu napadený kasační stížností a také rozhodnutí žalované o námitkách. Stěžovatel též požaduje, aby mu Nejvyšší správní soud přiznal náhradu nákladů právního zastoupení.

[12] Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti zrekapitulovala závěry městského soudu a také závěry posudku PK MPSV Praha. Dále uvedla, že tento posudek při určení data invalidity vychází z lékařské zprávy ze dne 20. 8. 2010, která potvrzuje zhoršení zdravotního stavu odpovídající invaliditě I. stupně. Dřívější vznik invalidity není prokázán, navíc u tohoto onemocnění je obtížné přesně stanovit datum vzniku invalidity, neboť u psychických obtíží dochází k pozvolnému vývoji a zhoršování stavu. O určení data vzniku invalidity nelze pochybovat, neboť všechny tři posudky vycházely z lékařské zprávy ze dne 20. 8. 2010 o psychiatrickém vyšetření stěžovatele, která jednoznačně konstatovala viditelný postpsychotický defekt týkající se intelektových funkcí, a to i po předchozí více než měsíční hospitalizaci. Z dostupných lékařských zpráv a vyšetření z předchozích let takto závažný zdravotní stav nebyl nikdy zjištěn a konstatován. Psychiatrem bylo vždy doporučeno pracovní začlenění pouze s omezením nočních směn, nikoliv jiné zásadní pracovní omezení v profesi právník. Není medicínsky podloženo, že by k zásadnímu zhoršení zdravotního stavu stěžovatele došlo již od roku 2002, ani tomu nenasvědčuje soustavné pracovní uplatnění a začlenění, byť s občasnými pracovními neschopnostmi.

[13] Žalovaná závěrem navrhuje zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Stěžovatel je též zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[15] Stanovení data vzniku invalidity patří nesporně k zásadním posudkovým závěrům, a to s ohledem na jeho význam pro posouzení podmínek vzniku nároku na invalidní důchod. Datum vzniku invalidity by mělo být objektivně a přesvědčivě odůvodněno. Vznik invalidity je základním a výchozím předpokladem pro stanovení data, od něhož je důchod přiznáván. Invalidita jako posudkově – medicínská kategorie vzniká od okamžiku, kdy lze zdravotní stav pojištěnce považovat za dlouhodobě nepříznivý v důsledku nemoci či úrazu. Ke vzniku invalidity dochází tehdy, jestliže je zřejmé, že zdravotní postižení pojištěnce je trvalé a zlepšení zdravotního stavu nelze očekávat. Konstantní judikatura se shoduje v tom, že datum vzniku invalidity je objektivně existujícím stavem a nelze ho proto stanovit na základě nahodilých skutečností, jakými v konkrétním případě mohou být např. hospitalizace, datum lékařského vyšetření, datum podání žádosti o invalidní důchod, datum skončení výplaty nemocenského, je li podle zdravotních změn a vyšetření možné spolehlivě usoudit, ke kterému datu invalidita skutečně vznikla. Pokud nelze datum invalidity stanovit alespoň s vysokou pravděpodobností, např. vznikala-li invalidita postupně, je třeba tuto skutečnost blíže zdůvodnit a uvést den, kdy již byla její existence nepochybná. (Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2011, č. j. 4 Ads 118/2010 - 174, dostupný na www.nssoud.cz a rozsudek ze dne 19. 8. 2004, č. j. 3 Ads 6/2004 - 47, publikovaný pod č. 404/2004 Sb. NSS.)

[16] Je třeba také podotknout, že datum vzniku invalidity nelze odvozovat od trvání či ukončení dočasné pracovní neschopnosti. Jak již konstatoval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 6. 2006, č. j. 6 Ads 41/2005 – 24, dočasná pracovní neschopnost je rozhodující sociální událostí v systému dávek nemocenského pojištění, zatímco v systému důchodového pojištění (konkrétně v případě invalidních důchodů) je určující sociální událostí dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav (invalidita). Z toho je patrné, že dočasná pracovní neschopnost a invalidita jsou instituty z odlišných subsystémů práva sociálního zabezpečení s odlišnou podstatou a funkcí, a nelze je tedy zaměňovat, byť oba souvisí se zdravotním stavem pojištěnce.

[17] Podle § 55 odst. 1 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění je dočasnou pracovní neschopností *stav, který pro poruchu zdraví nebo jiné v tomto zákoně uvedené důvody neumožňuje pojištěnci vykonávat dosavadní pojištěnou činnost a trvá-li porucha zdraví déle než 180 kalendářních dní, i jinou než dosavadní pojištěnou činnost, nebo plnit povinnosti uchazeče o zaměstnání podle zvláštního právního předpisu, vznikla-li dočasná pracovní neschopnost v ochranné lhůtě nebo trvá-li dočasná pracovní neschopnost po skončení dosavadní pojištěné činnosti, a to i když pojištěnec není uchazečem o zaměstnání.* Na druhé straně invalidita je definována ust. § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) tak, že *pojištěnec je invalidní, jestliže z důvodu*

dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nastal pokles jeho pracovní schopnosti nejméně o 35 %. Nepříznivý zdravotní stav definuje ust. § 26 zákona o důchodovém pojištění tak, že *za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav se pro účely tohoto zákona považuje zdravotní stav, který omezuje tělesné, smyslové nebo duševní schopnosti pojištěnce významné pro jeho pracovní schopnost, pokud tento zdravotní stav trvá déle než 1 rok nebo podle poznatků lékařské vědy lze předpokládat, že bude trvat déle než 1 rok*. Z uvedeného je možno dovodit, že ze zákona o důchodovém pojištění nijak nevyplývá, že invalidita by bezpodmínečně musela zcela znemožňovat pojištěnci výdělečnou činnost. Naopak zákon o důchodovém pojištění ani nezakazuje pojištěncům, kterým byl již přiznán invalidní důchod, vykonávat výdělečnou činnost. V tomto jsou uvedení pojištěnci omezeni toliko svým faktickým zdravotním stavem. Je tedy možné (a v podstatě žádoucí), aby invalidní pojištěnec využíval své zbývající pracovní schopnosti a vykonával výdělečnou činnost. Na druhou stranu proto ani není z povahy věci vyloučeno, aby invalidní pojištěnec byl v dočasné pracovní neschopnosti, přičemž následné ukončení dočasné pracovní neschopnosti zcela jistě nebude samo o sobě znamenat i ukončení invalidity.

[18] Z výše uvedeného je tedy třeba dovodit, že skutečnost, že pojištěnec pracuje či skutečnost, že byl lékařem uznán práce schopným a byla ukončena jeho dočasná pracovní neschopnost, sama o sobě nemůže odůvodnit závěr, že pojištěnec v této době nebyl invalidním.

[19] V projednávané věci PK MPSV Praha ve svém posudku pro řízení před městským soudem uvedla následující: *Zdravotní stav byl posouzen v souladu se závěry prvoinstančního posudku včetně data vzniku invalidity I. stupně dnem psychiatrického vyšetření 20. 8. 2010. Při stanovení míry poklesu pracovní schopnosti byla v uvedeném rozpětí 30 – 45% ZVOLENA HORNÍ HRANICE S OHLEDEM NA DÉLKU TRVÁNÍ ONEMOCNĚNÍ, CHARAKTER ATAK A REZIDUÁLNÍ SYMPTOMATOLOGII, přičemž bylo přihlédnuto k vlivu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost využívat dosažené vzdělání, zkušenosti a znalosti a na schopnost pokračovat v předchozí výdělečné činnosti. Právě z těchto důvodů nelze určit dřívější datum vzniku invalidity, protože dosažená remise byla vždy natolik kvalitní, že umožňovala posuzovanému pokračovat po určitém období léčby, v kterém pobíral dávky v nemoci, v předchozím zaměstnání, a ukončení pracovní neschopnosti vždy doporučil psychiatr. Přehled pracovních neschopností je uveden i dle dokumentace praktického lékaře výše.*

[20] V posudku se k psychiatrickému vyšetření ze dne 20. 8. 2010 uvádí: *Psychiatrické vyšetření 20. 8. 2010, MUDr. E. H. Proveden výklad choroby, bylo zdůrazněno, že vzhledem k vulnerabilitě psychiky při jakékoliv větší zátěži, ať již pracovní či osobní, dojde velice snadno k dekompenzaci, přičemž je patrný i pozvolný úbytek osobnostních kvalit v rámci desetiletého průběhu choroby.*

[21] V posudkovém spise je založen lékařský nález pro posouzení zdravotního stavu ze dne 20. 8. 2010 podepsaný MUDr. E. H., ve kterém se v části „Shrnutí funkčního postižení zdravotního stavu“ uvádí: *Pacient psychiatricky léčen od r. 2002, kdy dochází ke střídání epizod mánie a deprese v rámci zákl. psych. diagnózy. Stabilizace stavu do normoforie je velice obtížná a cyklování v mírnějších intenzitách je neustálé. Při plném obrazu mánie je naprosto nekritický, tenze a manický stav graduje až do agitovanosti a agresivity /opakovaně účastna přijetí PČR/, naopak při plném propuknutí deprese je naprostá apatie, nezájem, nesoustředěnost,*

semiautismus, pesimismus do budoucna, musí být dohled nad příjmem stravy. Vzhledem k vulnerabilitě psychiky při jakékoliv větší zátěži, ať již pracovní, tak i osobní, dojde velice snadno k dekompenzaci. Je patrný i pozvolný úbytek osobnostních kvalit v rámci téměř desetiletého průběhu choroby.

[22] Podle názoru Nejvyššího správního soudu tedy posudek PK MPSV Praha nesplňuje v části týkající se určení data vzniku invalidity požadavky objektivního a přesvědčivého odůvodnění. Datum vzniku invalidity je zde odvozováno od nahodilé události, kterou je psychiatrické vyšetření ze dne 20. 8. 2010, aniž by nějak blíže byl objektivně zkoumán průběh stěžovatelovy choroby a posuzován jeho zdravotní stav v průběhu let 2002 – 2010. Navíc sama lékařská zpráva ze dne 20. 8. 2010 uvádí, že stěžovatel je léčen od roku 2002 a od této doby dochází ke střídání epizod mánie a deprese v rámci základní diagnózy, přičemž stabilizace stavu je velice obtížná a cyklování v mírnějších intenzitách je neustálé. Tato informace (kterou PK MPSV Praha ve svém posudku neocitovala) vede logicky spíše k závěru, že ani v době předcházející 20. 8. 2010 nebyl pravděpodobně stěžovatelův stav zcela stabilizován a je proto možné, že mohlo dojít ke vzniku invalidity již dříve. Jako nepřesvědčivý je také třeba hodnotit závěr PK MPSV Praha, že není možné určit dřívější datum vzniku invalidity, neboť dosažené remise byla vždy natolik kvalitní, že umožňovala stěžovateli pokračovat v předchozím zaměstnání a ukončení pracovní neschopnosti vždy doporučil psychiatr, neboť jak již bylo zdůvodněno výše (srov. bod 16 – 18 odůvodnění) sama skutečnost, že stěžovatel byl uznán práce schopným, neznamená, že byla dosažena tak kvalitní remise, že stěžovatel by nemohl být považován za invalidního. Uvedené hodnocení data vzniku invalidity PK MPSV v Praze se též celkově jeví jako značně mlhavé, protože nijak nekonkretizuje, proč z délky trvání onemocnění, charakteru atak a reziduální symptomatologie u stěžovatele dovozuje, že ke vzniku invalidity nemohlo dojít před 20. 8. 2010, a to i přes to, že tato otázka byla jádrem jak stěžovatelovy žaloby, tak jeho námitek v řízení o námitkách před žalovanou.

[23] Nelze však souhlasit se stěžovatelem v tom, že městský soud si měl sám (nezávisle na závěrech posudku PK MPSV Praha) vytvořit úsudek o tom, zda se nemoc stěžovatele v průběhu času zhoršovala či se její intenzita neměnila. Právě proto, že soud není vybaven odbornými lékařskými znalostmi, bývá posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí zpravidla stěžejním důkazem v soudních řízeních o invalidních důchodech. Soud sám zpravidla zkoumá pouze úplnost a přesvědčivost tohoto posudku a jeho další náležitosti. Pokud posudek splňuje všechny tyto parametry, soud jeho odborné závěry zpravidla přejímá. (Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 6. 2003, č. j. 2 Ads 9/2003 – 50, dostupný na www.nssoud.cz) Není tedy možné, aby si soud sám vytvořil názor na možný průběh stěžovatelovy choroby a konfrontoval s ním posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, a to zejména v situacích, kdy vývoj choroby může být značně individuální a obtížně hodnotitelný i pro odborníka, jako je tomu právě u chorob psychických.

[24] Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je neúplný či nepřesvědčivý posudek posudkové komise v řízení před krajským soudem třeba považovat za jinou vadu řízení ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2003, č. j. 4 Ads 13/2003 - 54, podle nějž *neúplné a nepřesvědčivé posouzení rozhodujícího zdravotního postižení v dlouhodobě nepříznivém*

zdravotním stavu, jímž stěžovatelka trpěla ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí, je třeba považovat za vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné stanovení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatelky k uvedenému dni a v jeho důsledku nesprávné posouzení zákonných podmínek plné invalidity ve smyslu § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, jako základního předpokladu pro posouzení dalšího trvání nároku na dávku důchodového pojištění, jíž se stěžovatelka domáhá. Jde o jinou vadu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.) V případě stěžovatele tedy není naplněn výše osvětleným neúplným a nepřesvědčivým posouzením zdravotního stavu důvod kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., po nějž stěžovatel tuto vadu rozsudku městského soudu nesprávně subsumoval, ale stížnostní důvod podle ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[25] Stěžovatel dále namítal, že městský soud nereagoval na žalobní body, a to konkrétně na stěžovatelem vznesenou polemiku ohledně důkazního břemene v řízení o invalidním důchodu a stavu důkazní nouze tvrzeného žalovanou.

[26] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že stěžovatel skutečně ve své žalobě k městskému soudu ze dne 14. 10. 2011 uplatnil žalobní námitky směřující proti závěru žalované o stavu důkazní nouze. Stěžovatel zejména namítal, že žadatel o invalidní důchod nenese důkazní břemeno ohledně své invalidity, naopak je povinností žalované zjistit skutkový stav věci v souladu s ust. § 3 správního řádu. Žalovaná podle námitek stěžovatele uplatněných v žalobě nepostupovala tak, aby byl zjištěn stav věci způsobem, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Žalovaná se vůbec nepokusila o zjištění skutkového stavu např. žádostí o poskytnutí spisové dokumentace od Psychiatrické léčebny Jihlava nebo Psychiatrické kliniky FN Brno.

[27] S těmito námitkami stěžovatele se pak městský soud nijak nevypořádal (což vyplývá i z rekapitulace obsahu rozsudku městského soudu provedené pod body 3 a 4 odůvodnění). Zde Nejvyšší správní soud odkazuje na svou předcházející judikaturu, například na rozsudek ze dne 8. 12. 2009, č. j. 8 Afs 73/2007 – 111, v němž Nejvyšší správní soud konstatoval, že *krajský soud je povinen se v rozhodnutí o žalobě vypořádat se všemi žalobními námitkami. Zamítne-li žalobu, přičemž se opomene zabývat byť i marginální námitkou, nezbývá Nejvyššímu správnímu soudu než jeho rozhodnutí zrušit pro nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], byť i důvodnost námitky by Nejvyšší správní soud mohl sám spolehlivě posoudit podle obsahu spisu.* V projednávané věci je proto s ohledem na výše uvedené zcela namístě konstatovat také nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku městského soudu pro nedostatek důvodů. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je tak opět naplněn stížnostní důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[28] Stěžovatel dále namítal vadu řízení před žalovanou ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Podle názoru stěžovatele mělo dojít ke zrušení rozhodnutí žalované pro rozpor s ust. § 68 odst. 3 správního řádu, protože se nedostatečně vypořádalo s jeho námitkami. Stěžovatel uvádí, že rozhodnutí žalované je nepřezkoumatelné a mělo být proto městským soudem zrušeno. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalované spojuje stěžovatel s nesprávným závěrem žalované a důkazním břemeni v řízení o invalidním důchodu a o stavu důkazní nouze. Stěžovatel také navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozhodl i o zrušení rozhodnutí žalované.

[29] Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že postup podle ust. § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. je oprávněním Nejvyššího správního soudu. Podle tohoto ustanovení *zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti*. Přitom jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, č. j. 2 Afs 68/2012 - 212, *pravomoc Nejvyššího správního soudu k současnému zrušení rozhodnutí správního orgánu není vázána na návrh stěžovatele; je to tento soud, který zváží, zda je namístě pouze zrušení rozsudku krajského soudu a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení, či zda je racionální současné zrušení rozhodnutí správního orgánu.* V projednávané věci Nejvyšší správní soud shledal současné zrušení rozhodnutí žalované jako racionální postup.

[30] Rozhodnutí o námitkách stěžovatele žalovaná opřela (srov. bod 2 odůvodnění) o to, že nebyly k dispozici lékařské zprávy a nálezy z průběžného léčení za období od 9. 12. 2002 do 20. 8. 2010, ze kterých by bylo možno vycházet při hodnocení téže funkčních postižení, proto není možno posoudit zdravotní stav stěžovatele zpětně k roku 2002. Z posudku o invaliditě stěžovatele ze dne 21. 7. 2011 zpracovaného v řízení o námitkách (str. 2) vyplývá, že stěžovatel byl vyzván přípisem ze dne 1. 7. 2011, aby předložil kopie lékařských nálezů od roku 2002 do 31. 12. 2010 dokladujících invaliditu. K jednání pak stěžovatel přinesl sdělení MUDr. P. L. ze dne 12. 5. 2011, které obsahuje data, kdy a kde byl stěžovatel hospitalizován. Poté posuzující lékařka v uvedeném posudku konstatuje, že vzhledem k absenci zpráv a lékařských nálezů z průběžného léčení nelze posoudit zdravotní stav zpětně k roku 2002. V přípisu ze dne 1. 7. 2011 označeném jako „Pozvánka k vyšetření zdravotního stavu ve věci Vámi podané námitky – invalidní důchod“ je uvedeno datum a místo vyšetření. Přípis dále stručně uvádí, že stěžovatel má s sebou přinést občanský průkaz a *kopie všech odborných lékařských nálezů od roku 2002 do 31. 12. 2010, které dokládají invaliditu*. Zpráva MUDr. P. L. ze dne 12. 5. 2011, jejímž předložením reagoval stěžovatel na výzvu žalované, je nadepsána jako „Anamnéza“ a obsahuje základní údaje o hospitalizacích stěžovatele (zařízení, kde hospitalizace proběhla, data trvání hospitalizace, údaj o diagnóze a o medikaci).

[31] Podle § 108 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „zákon o provádění sociálního zabezpečení“) pro řízení ve věcech důchodového zabezpečení platí správní řád, pokud zákon o provádění sociálního zabezpečení nestanoví jinak. S ohledem na to, že příslušné pasáže zákona o provádění sociálního zabezpečení nijak nevylučují jeho použití, uplatní se i v řízení o invalidním důchodu ust. § 3 správního řádu, zakotvující zásadu materiální pravdy, která je dále rozvedena ve vztahu k zajišťování podkladů pro rozhodnutí ust. § 50 odst. 2 správního řádu. Stejně tak se uplatní i zásady formulované ust. § 4 správního řádu pro přístup k dotčené osobě.

[32] Podle § 3 správního řádu *nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v* § 2. Podle § 50 odst. 2 správního řádu *podklady pro vydání rozhodnutí opatřuje správní orgán. Jestliže to nemůže ohrozit účel řízení, může na požádání účastníka správní orgán připustit, aby za něj podklady pro vydání rozhodnutí opatřil tento účastník. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, jsou účastníci povinni při*

opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí poskytovat správnímu orgánu veškerou potřebnou součinnost. Speciální úprava v ust. § 53 odst. 2 zákona o provádění sociálního zabezpečení pak ve vztahu k součinnosti žadatele o invalidní důchod (příp. příjemce invalidního důchodu) stanoví: *příjemce dávky důchodového pojištění podmíněné nepříznivým zdravotním stavem, jakož i žadatel o tuto dávku jsou dále povinni na výzvu orgánu sociálního zabezpečení pro účely posouzení poklesu pracovní schopnosti předložit lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které mají, a sdělit údaje o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech, předchozích výdělečných činnostech a o změnách ve sdělených skutečnostech, k nimž došlo od předchozího posouzení poklesu pracovní schopnosti, a to ve lhůtě uvedené v odstavci 1.* Podle ust. § 4 odst. 2 správního řádu *správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.*

[33] Podle názoru Nejvyššího správního soudu je výzva žalované stěžovateli ze dne 1. 7. 2011 koncipována zcela vágně. Nevyplývá z ní dostatečně jasně, o čem mají požadované lékařské nálezy vypovídat, k čemu se mají konkrétně vztahovat, zda má jít o lékařské nálezy vztahující se k hospitalizacím stěžovatele (kdy se zřejmě jeho choroba projevovala nejvýrazněji) či naopak o zprávy vztahující se k následnému ambulantnímu léčení (z nichž by zřejmě naopak jasněji vyplynul celkový průběh choroby). Přitom je také třeba mít na paměti, že se mělo jednat o lékařské zprávy za období přibližně osmi let, přičemž stěžovatel sám není zdravotnickým odborníkem, který by mohl dovodit i ze zcela vágní formulace výzvy, které lékařské zprávy za toto dlouhé období jsou pro správní orgán relevantní. V prvé řadě je tedy na správním orgánu, aby co nejjasněji ve výzvě formuloval, jaké lékařské zprávy požaduje po žadateli o invalidní důchod předložit, a to v souladu se zásadou formulovanou ust. § 4 odst. 2 správního řádu. Zde tedy spatřuje Nejvyšší správní soud první procesní pochybení žalované.

[34] Další procesní pochybení pak Nejvyšší správní soud spatřuje v postupu žalované poté, co byla na výzvu žalované stěžovatelem předložena pouze zpráva MUDr. L. ze dne 12. 5. 2011 obsahující jen základní údaje o předcházejících hospitalizacích stěžovatele.

[35] Předně je třeba podotknout, že § 53 odst. 2 zákona o provádění sociálního zabezpečení ukládá žadateli o invalidní důchod poskytnout pouze lékařské zprávy ošetřujících lékařů, které *žadatel má*, přičemž jedinou v úvahu přicházející sankcí za případné nepředložení takových lékařských zpráv je možné zastavení výplaty důchodu (srov. ust. § 53 odst. 3 zákona o provádění sociálního zabezpečení). Proto podle názoru Nejvyššího správního soudu není možné v žádném případě dovozovat, že by ust. § 53 odst. 2 zákona o provádění sociálního zabezpečení zcela přenášelo odpovědnost za zjištění skutkového stavu ze správního orgánu na žadatele o dávku. Jde pouze o ustanovení speciálně upravující pro oblast řízení o invalidních důchodech povinnost účastníka řízení k součinnosti při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí se správním orgánem, který řízení vede.

[36] Za zjištění skutkového stavu věci je, v souladu se zásadou materiální pravdy, primárně odpovědný správní orgán vedoucí řízení o invalidním důchodu (srov. § 3 správního řádu) a tento správní orgán je také primárně povinen opatřit podklady pro vydání rozhodnutí (srov. § 50 odst. 2 správního řádu). Uvedený správní orgán pak sice

může využít pro opatření těchto podkladů také výzvy podle § 53 odst. 2 zákona o provádění sociálního zabezpečení, to jej však nezbavuje odpovědnosti za zjištění skutkového stavu v souladu s principem materiální pravdy a odpovědnosti za opatření podkladů pro rozhodnutí. Je třeba také zdůraznit, že takovou výzvou není možné požadovat po žadateli předložení jiných lékařských zpráv, než které žadatel má k dispozici, proto nelze touto výzvou na žadatele zcela přenést povinnost správního orgánu opatřit v případě potřeby zdravotnickou dokumentaci žadatele o invalidní důchod. S případným neopatřením zdravotnické dokumentace žadatelem pak proto ani nelze spojovat procesní důsledky spočívající v konstatování stavu důkazní nouze a z toho plynoucího nepříznivějšího rozhodnutí pro žadatele. Jediný zákonem předpokládaný procesní důsledek pro žadatele (a to pouze pro případ, že žadatel nepředložil lékařské zprávy i přesto, že je fyzicky má k dispozici) může být zastavení výplaty invalidního důchodu.

[37] V projednávané věci tedy měla žalovaná, poté co stěžovatel na její nejasnou výzvu reagoval předložením pouze obecných údajů o svých hospitalizacích, sama opatřit v řízení o námitkách zdravotnickou dokumentaci relevantní pro posouzení data vzniku invalidity, ať již by se jednalo o zdravotnickou dokumentaci ambulantního psychiatra nebo o zdravotnickou dokumentaci zařízení, kde byl stěžovatel v průběhu let hospitalizován. Pouze tak mohla naplnit obecný požadavek na vedení správního řízení v souladu se zásadou materiální pravdy obsažený ve správním řádu.

[38] V podobném případě již Nejvyšší správní soud konstatoval, že *„za vadu řízení před správním orgánem spočívající v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu věci, jež mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí, a tedy za důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., je třeba považovat určení dne vzniku invalidity u stěžovatele trpícího hebefrenní schizofrenií dnem, kdy byla tato nemoc u stěžovatele diagnostikována, ačkoliv vzhledem k plíživému charakteru tohoto onemocnění není možné vyloučit, že stěžovatelův nepříznivý zdravotní stav vznikl již před datem diagnostikování choroby lékařským vyšetřením; to platí tím spíše za situace, kdy stěžovatel udával zdravotní obtíže odpovídající uvedenému onemocnění již několik let před jeho diagnostikováním“*. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2004, č. j. 3 Ads 6/2004 - 47, publikovaný pod č. 404/2004 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že také v projednávané věci lze podle jeho názoru považovat výše popsaný nesprávný procesní postup žalované, jsoucí v rozporu se zásadou materiální pravdy a vedoucí k nepodloženému určení data vzniku invalidity, za naplnění stížnostního důvodu podle ust. § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

[39] Nejvyšší správní soud tedy zrušil rozhodnutí městského soudu napadené kasační stížností, věc mu však nevrátil k dalšímu řízení, neboť současně zrušil také rozhodnutí žalované v řízení o námitkách. V řízení o věci tedy bude pokračovat žalovaná, která je v souladu s ust. § 78 odst. 5 s. ř. s. ve spojení s ust. § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. vázána výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu (bod 30 – 38 odůvodnění). Žalovaná zejména v novém řízení objektivně určí datum vzniku invalidity stěžovatele na základě lékařských zpráv, které pro tyto účely v potřebném rozsahu opatří.

[40] Závěrem zdejší soud podotýká, že stěžovatel i přes výzvu soudu v přípisu ze dne 2. 5. 2012, č. j. 6 Ads 61/2012 - 8, nepředložil lékařské zprávy, jejichž dodatečné předložení

avizoval v kasační stížnosti. Tyto lékařské zprávy však nepovažoval zdejší soud za nezbytné pro rozhodnutí ve věci.

IV. Náklady řízení

[41] Jelikož Nejvyšší správní soud je za této procesní situace posledním soudem, který o věci rozhoduje, musí též rozhodnout o náhradě nákladů celého soudního řízení ve smyslu § 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s. Stěžovatel měl v projednávané věci plný úspěch, proto má právo na náhradu nákladů řízení proti žalované podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

[42] Zástupce stěžovatele nereagoval na výzvu soudu č. j. 6 Ads 61/2012 - 8 ze dne 2. 5. 2012 a nevyčíslil odměnu za zastupování ani nesdělil soudu, zda je plátcem DPH. Nejvyšší správní soud proto vycházel při určení výše nákladů řízení ze skutečností zřejmých ze spisu.

[43] Řízení ve věcech důchodového pojištění je podle ust. § 11 odst. 1 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích osvobozeno od soudních poplatků. V řízení před městským soudem stěžovatel byl zastoupen na základě plné moci Mgr. Pavlem Čižinským, advokátem. Z protokolu o jednání ze dne 14. 2. 2012 vyplývá, že zástupce stěžovatele požadoval přiznání nákladů řízení za tři úkony s tím, že není plátcem DPH. Tento počet úkonů také odpovídá obsahu spisu městského soudu: převzetí a příprava zastoupení ve smyslu § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, podání žaloby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu a účast při jednání ve smyslu § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu. V řízení o kasační stížnosti byl stěžovatel zastoupen na základě plné moci (č. l. 6 soudního spisu) týmž zástupcem jako v řízení před městským soudem. Z obsahu spisu vyplývá, že zástupce stěžovatele učinil v řízení o kasační stížnosti celkem jeden úkon právní služby, a to podání kasační stížnosti jako úkon ve smyslu § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu.

[44] Za jednotlivý úkon právní služby náleží odměna ve výši 500 Kč (§ 7, § 9 odst. 2 advokátního tarifu) a náhrada hotových výdajů činí podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu 300 Kč. Celkově tedy náleží stěžovateli náhrada nákladů řízení ve výši 3200 Kč. Ze spisu městského soudu vyplývá, že zástupce stěžovatele není plátcem DPH (srov. protokol o jednání ze dne 14. 2. 2012), proto se částka nenavyšuje o DPH. Celkovou částku nákladů řízení ve výši 3200 Kč je žalovaná povinna zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. července 2012

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu